

Riktlinjer för trafiknämndens EU-policyarbete

Bakgrund

Den 8 november 2021 antog Stockholms stads kommunfullmäktige en reviderad EU-policy. De principer som slås fast i policyn ska ligga till grund för stadens nämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden. Policyn anger även att berörda nämnder och bolagsstyrelser ska anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete för att precisera innehållet i stadens övergripande policy. Riktlinjerna ska innehålla följande delar:

- En beskrivning av hur EU-policyfrågor påverkar nämndens verksamhet.
- En beskrivning av hur de principer som läggs fast i stadens EU-policy ska tillämpas inom nämndens verksamhetsområde. Nämnden kan även, inom de ramar som läggs fast i EU-policyn, utveckla egna principer inom sina ansvarsområden.
- En strategi för hur nämnden avser att arbeta för att genomföra riktlinjerna för sitt EU-policyarbete inklusive en beskrivning av hur nämnden skall bevaka EU:s processer för att säkerställa att relevanta frågor fångas upp.

EU:s inflytande på nämndens verksamhet

EU har stor påverkan på kommunal verksamhet, både i form av bindande lagstiftning, men också i form av riktlinjer och rekommendationer. Stora delar av den svenska miljörätten härstammar numera från EU-lagar och påverkar staden på ett flertal områden. Många frågor som påverkar trafiknämndens verksamhet berör även andra nämnder. Här påverkas de tekniska förvaltningarna i huvudsak av direktiv inom bland annat stadsutveckling, infrastruktur och miljö.

EU har under de senaste decennierna utvecklat en mycket omfattande miljö-, klimat- och energilagstiftning. I transportpolitiska frågor strävar EU efter att forma ett gemensamt europeiskt förhållningssätt. Det nya EU-ramverket för mobilitet i städer (The New EU Urban Mobility Framework) syftar till att stärka befintliga verktyg inom en rad olika områden. Stor vikt läggs vid digitalisering, ny utveckling och data, där allt ifrån mobilitetstjänster, automatisering och artificiell intelligens ska bidra till det moderna transportsystemet. Kommissionen aviserar även att tillhandahållande av viss data kommer att bli obligatorisk, vilket kan komma att innebära ett ökat resursbehov och bli

kostnadsdrivande för trafiknämnden. I det arbetet är det viktigt att städer styr utvecklingen genom att formulera utmaningarna utifrån önskade funktioner utan att binda sig till en viss typ av lösning.

Ovanstående understryker vikten av att nämnden är med och bevakar EU-politik och försöker påverka i den mån det är möjligt. Insatserna bör påbörjas i ett så tidigt skede som möjligt för att stärka möjligheterna att lyckas.

Vägledande principer

Stockholms stads EU-policy slår fast att tre principer ska vägleda stadens EU-policyarbete:

- Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
- Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.
- Staden ska verka för ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart, samt demokratiskt och innovativt EU.

Principerna ska ligga till grund för stadens nämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden. Ett aktivt EU-policyarbete är ett viktigt verktyg för att uppnå stadens långsiktiga vision och tillvarata stockholmarnas intressen.

Stockholms stads EU-policy anger att staden ska inrikta sina påverkansinsatser på utvalda EU-förslag, primärt lagförslag, som kan verka begränsande eller möjliggörande för stadens utveckling. Stadens fokus ska ligga på EU-frågor som är av specifikt intresse för Stockholm eller där staden har en annan uppfattning än landet i övrigt.

Trafiknämndens påverkansarbete gentemot EU ska koncentreras till de områden som berör nämndens verksamhet och som pekas ut som prioriterade i stadens EU-policy. Nämndens påverkansarbete ska följa de principer som slås fast i stadens övergripande policy. Följande principer ska vägleda trafiknämndens EU-policyarbete.

Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt

Trafiknämnden ska driva följande position:

- EU bör fokusera sina insatser på de områden där unionspolitik har ett mycket tydligt mervärde jämfört med kommunala eller nationella beslut.

Trafiknämnden anser att beslut ska fattas på rätt politisk nivå, så nära stockholmarna som möjligt. Denna princip omfattar inte enbart fördelningen mellan EU och staden, utan även fördelningen mellan EU, staden och Sverige. Nämnden anser att det finns frågor där beslut idag fattas på medlemsstatsnivå där beslutsfattandet bör placeras mer lokalt. Exempelvis gäller detta frågan om trängselskatter.

Nämnden anser att EU-politik bör begränsas till områden där EU har ett tydligt mervärde jämfört mot kommunal eller nationell politik, eftersom det finns politikområden som sköts bäst lokalt. Ett exempel på ett område där nämnden ser fördelar med samverkan inom EU är miljöfrågor. Samtidigt vill nämnden understryka vikten av att utrymme ges till städer för att själva ta fram verktyg för att klara satta mål. Varje stad är unik och själv bäst lämpad att utifrån sina förutsättningar avgöra vilka åtgärder som fungerar. Likaså måste eventuella sanktioner ta hänsyn till städers faktiska möjlighet att påverka tillståndet.

Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och välunderbyggd

Trafiknämnden ska driva följande positioner:

- EU:s politik bör bygga på omfattande konsekvensbedömningar och samråd som belyser förslagens påverkan på EU:s storstäder.
- EU bör lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå de eftersträvade målen. Frivilliga initiativ bör alltid föredras framför nya EU-lagar. Om EU lagstiftar bör direktiv som huvudregel föredras framför förordningar.

Trafiknämnden anser att EU ska inhämta synpunkter från de europeiska storstäderna gällande förslag som kommer att påverka dem, och avser också att själva vara aktiva när möjligheten att påverka uppkommer inom nämndens verksamhetsområden, exempelvis genom att delta i relevanta samråd.

Nämnden anser vidare att EU ska lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå eftersträvade mål. Frivilliga insatser ska alltid föredras framför ny lagstiftning. När lagstiftning krävs bör förordningar och direktiv formuleras med avseende på resultat, exempelvis i form av uppnådda gränsvärden, inte på detaljnivå. Inom miljöområdet bör EU:s arbete centreras kring de åtgärder som har störst effekt. Förslagen bör föregås av noggranna konsekvensbedömningar både utifrån dess påverkan på storstäder och på klimatet, för att säkerställa resurseffektivitet i miljöarbetet.

Staden ska verka för ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart, samt demokratiskt och innovativt EU

Trafiknämnden ska driva följande positioner:

- EU bör ha en hög ambitionsnivå inom miljö- och klimatpolitiken.
- EU bör genomgående beakta storstädernas potential att driva en hållbar utveckling.
- EU bör satsa på forskning och innovation.

Trafiknämnden ser principiellt positivt på kommissionens arbete för ett mer hållbart och miljövänligt Europa. Övergripande anser nämnden dock att kommissionens förslag ibland innehåller detaljstyrning av ett slag som riskerar att leda till kontraproduktivitet. I vissa fall riskerar även flera direktiv att motverka varandra. Ett exempel är vattendirektivet och Weserdomen, där EU-domstolen fastställde att en verksamhet vars utsläpp medför att statusen försämras för en enda vattenkvalitetsfaktor inte är tillåten. Det gäller även om många andra vattenkvalitetsfaktorer skulle förbättras av verksamheten. I praktiken innebär detta att många bra miljöinsatser motverkas, t.ex. om nya och bättre reningsverk inte får tillstånd när äldre och sämre läggs ned. Mot bakgrund av detta anser nämnden att EU:s höga ambitionsnivå gällande miljö- och klimatpolitik bör grundas på beslut som ger varje stad möjlighet att utforma de åtgärder som är bäst lämpade utifrån de lokala förutsättningarna.

Nämnden avser att verka för att påverka EU:s lagar och direktiv så att de blir mer funktionella, enklare att implementera och möjliga att anpassa till urbana förhållanden. Vägledning kring tillämpning, metoder, underlag och finansiering behöver klargöras för att effektivisera genomförandet. Detta gäller t.ex. i frågan om dagvatten, där oklara villkor på statlig, regional och kommunal nivå riskerar att stoppa planerade exploateringar. Implementeringen av EU:s lagar och direktiv behöver förenklas och effektiviseras så att alla städer klarar av att arbeta för de högt uppsatta klimat- och miljömålen.

Städer i Europa står inför en rad stora och gemensamma utmaningar som kräver nya lösningar. Nämnden anser att EU ska främja forskning och innovation för att ge städer möjlighet att lära av varandra och utveckla ny teknik och arbetssätt.

Strategi för genomförande av dessa riktlinjer

För att säkerställa att dessa riktlinjer genomförs kommer de att spridas inom kontoret så att alla medarbetare är medvetna om och tillämpar riktlinjerna i sitt arbete.

I frågor som berör andra förvaltningar inom staden avser trafikkontoret att ta kontakt och samarbeta med övriga förvaltningar, huvudsakligen de tekniska förvaltningarna men även stadsledningskontorets internationella enhet, för att tillsammans driva stadens position. Detta kan exempelvis göras i arbetet med stadens fyra prioriterade samarbetsorganisationer; Eurocities, POLIS, Stockholmsregionens Europaförening och Sveriges Kommuner och Regioner.

Dessa organisationer spelar stor roll för det strategiska genomförandet av riktlinjerna. Kontoret ska genom sitt engagemang i organisationerna verka för att påverka EU samt profilera Stockholm som ett gott exempel inom mobilitet i Europa. Dessutom avser nämnden att arbeta aktivt med att uppmärksamma Regeringskansliet, och även andra statliga myndigheter som exempelvis Transportstyrelsen, på stadens uppfattning i de EU-frågor som berör trafiknämndens ansvarsområden.

Utöver användandet av de samarbetsorganisationer som nämns ovan har nämnden i vissa frågor där staden ligger i framkant möjlighet att bedriva ett mer direkt påverkansarbete gentemot EU genom deltagande i expertmöten eller särskilda konferenser. Trafiknämnden ser det som positivt för Stockholm att samverka med andra städer inom frågor av intresse för staden. Nämnden ska fortsätta att sprida stadens goda exempel och dra nytta av möjligheter till påverkan när de erbjuds.

Trafiknämnden deltar i EU-initierade samråd och ger input till yttranden som formuleras inom stadens samarbetsorganisationer när nämnden anser att så är relevant. Underlag till samråd och yttranden tas fram av trafikkontoret i samråd med andra berörda förvaltningar och bolag inom staden samt stadsledningskontoret. Samrådssvar och yttranden följer de principer som läggs fast i stadens EU-policydokument, i detta policydokument, samt de övriga politiska strategier som styr stadens arbete.

Trafikkontoret har sedan 2021 ett forsknings- och innovationsråd som bevakar möjligheten till EU-finansiering av projekt som ligger i linje med stadens mål. Forsknings- och innovationsrådet spelar en viktig roll i genomförandet av EU-policyriktlinjerna genom att

stärka kontorets förmåga att delta i och driva EU-projekt. Kontoret ska också bevaka möjligheten att påverka utlysningar och avser att driva positionen att anvisningar, administration och krav inom EU-projekt ska vara så enkla som möjligt för att fler ska kunna nyttja möjligheterna med externt finansierade EU-projekt.

För att säkerställa innehållet i detta policydokument finns en särskild person utsedd vid trafikkontoret med uppgift att samordna nämndens internationella arbete. I uppdraget ingår även att samordna kontakterna med Eurocities, delta aktivt i forummöten och arbetsgrupper, bidra till utskick om exempelvis framtagande av yttranden, och på andra sätt föra in dessa frågor i organisationen. Kontoret ska också arbeta för att sprida deltagandet inom organisationen för att öka den interna kunskapen om EU-frågor och därmed skapa bättre förutsättningar för att fördjupa sitt engagemang inom flera av kontorets verksamhetsområden.